

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

III. De Rebus, liberè alienari permissis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

cap. §. 2. n. 44. distinguendum, existimo inter pecuniam, quæ ad hunc finem donata, aut à testatore est relicta, vel ex immobili vendita, pro alia ejusmodi, aut mobili pretiosa emenda, comparata, vel monasterio data est; ut ex ejus sensibus sustentetur vg. monialis: & inter eam, quæ ad immobilium emptionem simpliciter, sine voto, aut juramento destinata est à prælato vel ejus antecessore: & priorem quidem immobilibus aut mobilibus pretiosis, ac proinde sine Canonica solemnitate alienari prohibitis, accensendam: non item posteriorem; quod huic destinatio illa omnino accidentaria sit, & pecuniæ conditionem mutare non videatur.

- 43. IV. Utiles casu maxima necessitatis.
- 44. V. Res, quæ retineri Jure non possunt.
- 45. VI. Et alia tribus casibus:
- 46. Quibus tamen alienanti juramentum, de non alienando prestitum, obviare, aliqui volunt:
- 47. Melius alii negant,
- 48. Et juramenti strictam interpretationem præferunt lata.

Declarata hæc Regula, de 36. prohibita Rerum Ecclesiasticarum Alienatione, varias & plerisque notatu dignas patitur exceptiones; ab ea enim

Excipiuntur primò, & liberè, hoc est, sine Canonica solemnitate, alienari à prælatis possunt res illarum mobiles non-pretiosæ, & quæcunque servandò non possunt servari: cujusmodi ferè sunt frumentum, vinum, oleum, vestes plebæque, & cætera, quæ usu absumuntur, vel brevi tempore veterascunt, Hostiens. in Summa de Reb. Eccles. alien. n. 2. & Panormit. in c. Nulli §. & alii DD. id desumentes ex ll. Imperialibus & Sanctionibus Ecclesiasticis, rerum ad Ecclesias, Monasteria, aliæque Pia & Religiosa loca pertinentium alienationem prohibentibus, & exprimentibus solas res immobiles & mobiles pretiosas, l. Jubemus 14. C. de SS. Eccles. c. Nulli cit. 37.

ibi, Nulli liceat alienare rem immobilem Ecclesia, sive agrum &c. Extravag. Ambrosiana ibi, Immobilia & pretiosa mobilia Deo dicata: quibus consonat Decretum S. Congreg. Cardinal. Concilii Trident. Interpp. n. 20. in sine allegatum, Unde non obscure colligitur, liberè alienari permittitur mobilia, quæ pretiosa non sunt; cum, quod non reperitur prohibitum, regulariter intelligatur & censetur permittum, l. Nec non 28. §. 2. ff. Ex

35. His cit. Barbosa n. 43. addit, & à Rota decisum ait, liberè alienari à prælato non posse magnam quantitatem pecuniæ, quæ in Ecclesia non tantum fructu sed thesauro esset, & ad futuras necessitates, vel conservandum Ecclesie patrimonium asservatur.

ARTICULUS III.

De Rebus liberè alienari permittis.

SUMMARIUM.

- 36. Tales sunt I. Res mobiles non-pretiosæ,
- 37. Alienari permittis Jure utroque,
- 38. Prohibitionem ad mobilia & pretiosa restringente.
- 39. II. Res immobiles exigui valoris:
- 40. Quæ tales sint, variè sentiunt DD.
- 41. In praxi prudentia judicis optimè determinat.
- 42. III. Res Ecclesie inutiles & damnosæ.

ff. Ex quibus caus. major. § 1. Ab ea parte § 5. ff. de Probat.

18. Neque obstant *c. 1. c. Cum nos 3. De iis, que à prelat. § c. Qui res 2. hic* quibus rerum Ecclesiasticarum alienatio prohibetur generaliter, & inter immobiles & mobiles &c. non distinguendò. Non, inquam, hi textus obstant; quia interpretationem recipiunt ab aliis, quorum plerique Ecclesiarum vel monasteriorum villas, prædia, terras, decimas, possessiones, ex quibus decimationes & annui redditus proveniunt, mancipia præsertim rustica, res ac bona, quæ in feudum & emphyteusim concedi possunt &c. prohibent alienari, *c. Continebatur 2. c. Cum Apostolica 7. de iis, que à prelat. c. 1. Et. hæc Rubr. Imò l. Jubemus, c. Nulli, Extravag. Ambitiosa cit. &c.* generaliter quidem, sed expressè vetant alienationem immobilium & mobilium pretiosorum, quæ servandò servari possunt, minimè obscurò argumentò, mobilia non pretiosa alienari permittit; quia expressè & assumptà unâ specie ex oppositis, altera censetur exclusâ, *arg. l. Si inter ff. de Except. rei jud.*

39. Excipiuntur secundò res etiam immobiles exigui valoris, quas ex iusta v.g. necessitatis causa, sine solennitatibus alienari à prelati posse, Redoani de Reb. Eccles. in alien. Rubrica 12. n. 5. Steph. Gratiani Discept. Forens. tom. 3. q. 452. à n. 2. Quarantæ in Summa Bullar. V. Alienatio rer. Eccles. n. 4. aliorumque DD. communis est sensus: & suadetur textu *can. Terrulas, 12. q. 2.* terrularum, vineolarum, exiguarum, & Ecclesiæ parùm utilium, distractionem Episcopis, *Sine consilio Fratrum*, hoc est, Capituli; ac proinde sine solennitate & *c. Cæterum 3. de Donat.* Abbatibus permitte[n]te donationem rei modicæ: quàm-

vis aliàs eis donatio absolute sit interdicta, *citt. c. 1. § c. Cum Apostolica § quis.* Neque parùm id confirmat auctoritas S. Congreg. Cardinal. Trident. Interpp. à qua *can. Terrulas cit.* ejusmodi rerum alienationem Episcopo, sine Fratrum, sive Capituli consensu, imò consilio, permittentis, dispositioni neque Pauli II. *Constitutione* sive *Extravag. cit.* neque memorati Concilii Decreto *Sess. 25. cap. 11. de Reformat.* derogatum; ac proinde consensum Apostolicum ad eam non exigi, die 11. Junii 1596. declaratum, cum *cit. Quaranta* testantur Barbosa de Officio Episc. *de leg. 95. n. 5. & Fagnanus in c. Nulli cit. n. 25.*

Contrà, ad earum etiam alienationem solennitates exigi, cum Rebuffo *Compend. alien. rer. Eccles. n. 60.* dedit Duarenus *Lib. 2. de SS. Eccles. cap. 9.* Movetur primò *can. Sine exceptione, 12. q. 2. § can. 1. Causa 17. q. 4.* quorum locorum posteriori Episcopi &c. prædium Ecclesiæ, sicut magnum, sic etiam exiguum: utroque autem de rebus vel jure Ecclesiæ quicquam alienare prohibentur: ubi dictione *Quicquam* non tam parva, quàm magna comprehenditur videtur: *Quicquam* enim idem significat, quod *Aliquid*, Tiraquell. in l. 5. unquam 8. C. de Revocand. donat. V. Dominia, n. 5. quæ dictio etiam rem modicam, imò minimam comprehendit, secundùm Glossam in Clement. Uniq. V. Aut earum parte, de Foro compet. & Extravag. Unic. §. fin. V. Esti quicquam, Ne sede vacante, Tiraquell. l. cit. Bartol. in l. Si servum 71. §. Prator 9. de Acquir. hered. not. 2. Secundò paritate cum minore: cujus jure gaudet Ecclesia *c. 1. c. & Auditis 3. de in litem, &c.* & prædium, etiam intus sterile, alienari sine solennitate non potest, l.

test, l. Si fundus 13. pr. ff. de Reb. eorum, qui sub tute. Bartol. in l. Si quis 2. c. de Agricol. & consit. n. 3. Tertio; quod ejusmodi rerum exiguarum ab omni solennitate absoluta alienatio satis fundetur *can. Terrulas & c. Caterum cit.* cum ex his posterior accipiendus sit de mobilibus donari, si quantitas exigua sit, permissis: quantumvis aliis rerum donatio prelati sit interdicta, o. *Fra-ternitatem 2. de Donat.* Gonzalez in c. *U. super 8. hic n. 3. in fine*; priori autem textu, non recentioribus prescripta, sed antiquioribus tantum sanctionibus Ecclesiasticis requisita, & ab eodem in c. 1. de *U. s. qua à prelat. n. 6.* relata, hoc est, duorum vel trium Comprovincialium Episcoporum approbationis solennitas sit remissa, Duarenus l' *cit.*

Atque istius Doctoris & Rebuffi, sententiam Juris rigore: contra aliorum DD. communiori sensu, S. Congregat. autoritate & prelatorum, exigui valoris & Ecclesie parum utiles res immobiles, passim liberè alienantium, praxi spectatis, prius relata Redoani & ejus sequacium doctrinam censeo præferendam, cui, ut *can. 1. & can. Sine exceptione* in contrarium *cit.* non obstant, cum Panormit. in c. *U. super cit. n. 15. & cit.* Redoano Rubrica 23. n. 17. dicendum est, dictione *Quicquam* & aliis, quæ ejus sunt significationis, minima, imò etiam modica, extra materiam peccati, regulariter non comprehendi, juxta illud, *De modicis & minimis non curat Prator, arg. l. Scio 4. ff. de In integ. restit.*

40. Sed, inquires, quanam pro modicis & exigui momenti rebus sunt habende? Qua de re magna dissensio est inter DD. nam Staphylus de *Lit. Grævia n. 1. & 2.* & Palao *Tract. 12. disp. 2. n. 1. & 2.* pro talibus de Jure habendas existimant, quæ non attin-

gunt valorem aureorum centum, & non ferunt annuum censum quinque aureis majorem: idque Curie Archiepiscopalis Salernitana praxi ita observatum, testis est Zerola *Prax. Episcop. V. Alienatio, §. Ad sextum* Fran. Leo *Theaur. Fori Eccles. p. 4. cap. 1. n. 73.* quæ viginti quinque ducatorum auri de Camera valorem non excedunt. Glossa in *can. Terrulas cit. V. Exiguas*, tales fortè vocari ait, quæ non valent ultra viginti solidos, sive totidem nummos aureos, juxta dispositionem Concilii Agathensis, relati *can. Si quos 57. ibi, Quod tamen jubemus viginti solidorum numerum & modum in terrula, vel vineola, vel hospitiolo tenere, q. cit.* Quam Glossæ sententiam, cum in Curia etiam Romana, quæ cæterarum Mater & Magistra est, usu recepta sit, in omnibus aliis observandam, docent Corradus *Prax. Dissens. Apostol. lib. 9. cap. 1. n. 45.* & Donatus *Prax. Regul. Tom. 1. p. 2. Tract. 14. q. 37. n. 3.*

Sed præ istis placet doctrina Quarantæ *V. Alienatio, n. 41.* Riccii *Prax. Episcop. decis. 39. n. 8.* Barbosa *de Offic. Episc. alleg. 95. n. 51.* & aliorum, quæ res modica & exigua sit, relinquendum prudentiæ & arbitrio judicis, ex ratione; quòd *can. Terrulas cit.* & alibi, quæ talis sit, non definiatur, ut non obscure insinuat Glossa *cit.* eas, quæ viginti solidos non excedunt, exiguas dicens dictione *Fortè*, significante dubitationem; ac proinde rem non determinante, secundum Glossam in *l. Si duo 34. V. Fortasse, ff. de Recept. arbitr. & in l. In substitutione 31. V. Fortè ff. de Vulgari & pupill. substitut.* ea autem, quæ lege definita non reperiuntur, arbitrio Judicis relinquuntur, *l. 1. §. fm. ff. de Jure delib. Decius in c. Sedes 15. de Rescript. n. 2.*

E c

Neque,

Neque, ut Donatus existimat, *can. Si quos cit.* hac in re aliquid est definitum; quia eò agitur de manumissione servi benemeriti: cui ultra viginti solidos in pecunia numerata, vel terrulam hos valore non superantem, non dandum, à memorato Concilio statutum, satis patet ex textu, & *ibi* notat Turrecremata *n. 1.*

Neque aliud suadet praxis Curiae Romanae; quantumvis enim ad hanc, pro licentia alienandi res, viginti solidorum valorem non excedentes, frequenter recurritur à praelatis territorii Pontificii & provinciarum vicinarum: ad eam tamen, pro non majoris aestimationis rebus alienandis, recurri ordinariè non solet ex remotioribus, & Septentrionalibus provinciis: in quibus proinde, quæ res modica sit, relinquendum est arbitrio iudicis, facultates Ecclesiae, locorum, temporumque circumstantias & consuetudinem ponderantis ita; ut alicubi, quæ viginti, alibi quæ triginta vel quinquaginta, alibi quæ centum aureis aestimatur, modica & exigua censeferi possit, Barbofa *cit. n. 51.* & Riccius *cit. n. 8. in fine.*

42. Excipiuntur tertio res Ecclesiae inutiles & multò magis damnosæ, ut sunt servi fugitivi, *can. Fugitivi, 12. q. 2. c. Injustum 4. de Rer. permut.* domus intra urbes, quæ magnos & sæpe majores sumptus exigunt, quàm afferant fructus, *can. Non liceat, q. cit.* uti etiam alia res immobiles, & possessiones Ecclesiae minus utiles, quæ pro aliis utilioribus comparandis alienari vel permutari cum consilio & consensu Capituli à praelatis possunt, non obstante juramento de consensu Apostolico in alienationibus requirendo, *c. Ut super 8. V. Possessiones, hanc Rubr.* quòd talibus casibus extra omne dubium sit, rem Ecclesiae fieri meliorem, Barbofa *in §. cit. n. 6.* & ante

eum Panormit. *n. 15.* ubi *§. cit.* dispositionem, de immobilibus non magni valoris, ait, exaudiendam.

Excipiuntur quarto casus maxima necessitatis, urgentis & exigentis talem celeritatem; ut summi Pontificis, vel alterius superioris consensus requiri & expectari, sine gravi Ecclesiae præjudicio vel damno, non possit, Panormit. *in c. fin. de Eccles. adif. n. 8.* & Quarantæ *cit. n. 42.* quia necessitas, præsertim maxima, recessum à Jure frequenter promittit, & facit licitum, quod aliis de Jure licitum non est, *c. Quanto 4. de Consuet. & Reg. Quod non 4. de R. L.*

Excipiuntur quinto bona, quæ à Ecclesia vel Monasterio non possunt retineri, v.g. immobilia aut mobilia præfata FF. Minoribus & Capucinis S. Francisci sub modo licito legata; hæc enim sine Canonicis solemnitatibus distrahuntur eorumque pretium in fabricæ, aliasque Fratrum necessitates, & usus converti posse, *cit. Quarantæ n. 41. V. Scab. Riccii decis. 56. n. 1. Barbofa Alleg. cit. n. 59.* & Fagnani *in c. Nulli cit. n. 41.* doctrina, & ratio est; quia ejusmodi rerum alienatio est necessaria, necessitate ortâ ex statu sive Regula, *c. Exiit 3. de V. S. in 6.* & propterea Ecclesiis vel Monasteriis non sunt incorporata, *Clement. Extra 1. eadem Rubr.* ad cujusmodi honorum distractionem solemnitates non exiguntur, *Tit. 17. art. 4.* statuetur.

Excipiuntur Sextò tres casus alienationis, sine consensu Apostolico permittæ, *Extravag. Ambitiosa cit. infra n. 100.* referendi: de quibus & aliis hæc Genus relatis Alienationibus

Dubium controversumque est, ut licitæ etiam sint praelato, ad Ecclesiam vel Monasterium aut Mensæ suæ bona, in consulto Papâ, non alienanda obstruenda

proprio Juramentò. Hoc certè ad illas extendi; ac proinde eas hujusmodi prælatò sine prædictò consentu illicitas, defendit Azor p. 2. *Instit. lib. 9. cap. 1. q. 9.* & non obcurè sentiunt Navarrus de *Alienas. rev. Eccles. n. 14.* & Molina *Tract. 2. de I. & l. disp. 468. n. 8.* eà moti ratione; quòd juramentum illud ad relatas alienationes extendi possit ex voluntate prælati jurantis; ut ita consultius, cautiisque, & cum minori Ecclesiæ lædendæ periculo suscipiantur: & si ad solas alienationes, absque Canonica solennitate prohibitas, non etiam ad alias sine ista Jure antiquò permissas extenderetur, non appareat, quem habeat effectum aut utilitatem. Accedit; quòd juramentum latam interpretationem admittere & exigere videatur; ut ejus obligatio extendatur ad omnia, quæ verba, in amplo & proprio sensu accepta, comprehendunt, *arg. c. Veritatis 14. de Jurejurando:* ex cujus dispositione juramentum Fidelitatis, prælatò præstitum, extenditur ad istius successores: quæ lata interpretatio est, & in juramento locum habet, hòc ipsò; quòd pertineat ad favorem Religionis, pro qua, sicut faciens ratio summa, *l. Sunt persona 41. ff. de Religios. & sumpt. fun.* sic aliis præferenda est interpretatio ampla; ut jurans à perjuri periculo magis removeatur, ut nonnulli exigunt apud Suarez de *Juramento Lib. 2. cap. 32. n. 8.* Ita Azor & ejus sequaces.

47. Sed melius, dictas alienationes etiam hujusmodi prælatò, inconsultò Papà, ferè permissas, cum *cit. Redoano Rubrica 33. casu 1. n. 10.* tradunt Riccius *decis. 39. n. 1.* & Donatus *Tract. tit. 9. q. 36. n. 3.* Ratio est; quòd secundum Panormit. *in c. fm. n. 3.* & ipsum Azor *cit. cap. 1. q. 17.* juramentum de non alienando simpliciter præstitum, de

Jure illicità & non permissà alienatione sit accipiendum: & secundum ipsum, qui ad residentiam in Ecclesia sua juramentò se adstringit, nihilominus ex necessitatis, utilitatis vel alia Jure approbata causa ad tempus possit abesse; quia juramentum præstitum in materia Juris, ad istius terminos est restringendum, & secundum Juris dispositionem intelligendum, ut colligitur ex *c. Ad nostram 21. & c. Clericus 35. de Jurejurando:* cujus ratio ulterior est; quòd jurans, qui aliud non expressit, Juris dispositioni se conformasse præsumatur, Alciatus de *Præsumpt. Reg. 4. præf. 32.*

Quare juramentum de non alienando sine consensu Apostolico, de casibus, quibus ejusmodi consensus à Jure exigitur, intelligendum erit, in contrarium allatà ratione non obstante; partim quia, etiamsi ad illos casus non extendatur, effectus & utilitate non caret; cum prælatum ad alienationem Juri conformandam reddat firmiorem, & remotiorem à periculo damni Ecclesiæ suæ inferendi; partim verò; quia, licet ad relatos & Jure permissos casus extendi intentione jurantis possit, in dubio tamen extensum non præsumitur; cum strictè, & in dubio in partem mitiorem & juranti favorabilem sit interpretandum, ut cum Archidiacono *in cam. Ne quis, 22. q. 2. Panormit. in c. Clericus cit. n. 2. & c. Ut super 8. hic n. 15. Sylvestro V. Juramentum 3. q. 3.* & cæteris alicujus nominis Interpp. ac DD. plerisque docent *cit. Suarez n. 2. Sanchez Lib. 3. Moral. cap. 17. n. 20. & Laiman Lib. 4. Tract. 3. cap. 9. n. 1.* id defuentes ex recripto Gregorii IX. Clericum, vi juramenti de servandis Ecclesiæ suæ statutis præstiti, ad observanda, quæ postea primum edita sunt, obligatum, & istorum transgressione juramenti violati reum, negan-

Et 2 tis e,

eis *c. Clericus cit. & c. 1. eadem Rubr. in 6.* Ratio est; quòd, cum homo à natura præditus sit libertate, eum ad aliquid determinatè faciendum vel omittendum adstringi, odiosum sit & grave: & propterea, ubi de Obligatione agitur, stricta interpretatio præferenda sit; ut de Obligatione promissionis & stipulationis ex *l. Quidquid 99. pr. ff. de V. O. de juramento autem partim ex c. Ad nostram 21. cit. ibi, Nos juramentum tuum benignè interpretari volentes, partim ex c. 15. Odis, generali Regula in 6. constat.*

Neque aliud postulat favor Religionis, considerandus in juramento; quia hic solummodo exigit; ut factum conformetur dicto, quod juramentò est confirmatum: non etiam; ut istius verba accipiantur latè, eoque inducta Obligatio ad plura &, quàm potest, multa extendatur; cum juramenti, quò interpretatio benignior est, eò facilius & expeditius sit observantia & remotius periculum perjurii: quòd solum Religio, & in testimonium invocati Numinis reverentia exposcit, ut cum *cit. Suarez n. 9. advertit Pirrhing ad Rubric. de Jurejurando, n. 102.*

Neque obstat textus *c. Veritatis cit.* quia eò non fit extensio ultra proprium verborum sensum; cum enim ex una, juramentum Fidelitatis præstitum Prælaro non sit sub nomine proprio, & quatenus est determinata hæc persona: sed sub nomine appellativo, & quatenus præditus est tali dignitate: ex altera verò parte cum persona dignitas non extinguatur, sed eà mortuà permaneat, & transeat ad illius successorem, *c. Quoniam 14. de Offic. delegat. mirum non est; quòd vi juramenti Fidelitas debeat etiam successoribus, quantumvis istius expressa mentio in illius formula facta non sit, Covarruv,*

in c. Quamvis 2. de Pactis in 6. p. 1. §. 5. n. 5. V. Tertio & aliis relatis in c. Veritatis cit. Barbosa n. 5. & Gonzalez n. 4.

ARTICULUS IV.

De Causa necessaria ad rerum Immobiliùm & Pretiosarum Alienationem.

SUMMARIUM.

49. Immobiliæ alienandi causa quadruplex est.
50. Prima Necessitatis Ecclesie.
51. Secunda Utilitatis ejusdem.
52. Alienationem non damnosam esse, sufficere vult Glossa:
53. Melius negant ceteri DD.
54. Majorem Ecclesie utilitatem exigentes.
55. Explicatio majoris utilitatis:
56. Qua debet esse evidens aut probata.
57. Tertia alienandi causa est Pretia.
58. Variis modis exercenda.
59. Quarta, Incommoditas rei alienata.
60. Utilitas includit causam Remunerationis,
61. Et, latius accepta, ceteras omnes.
62. Sine justa causa facta alienatio non valida est:
63. Non tamen ob solam prohibitionem Juris,
64. Multa prohibentis, qua facta veniunt.
65. Ecclesia in solo pretio laesa restituitur adversus alienationem:
66. Cujus valor exigit causam veram, non tantum existimatam.